

Møteprotokoll

Møte for tros- og livssyn i Færder, Tønsberg og Re - Gravferdsforvaltning

9. desember 2019 kl. 17-19

Tilstede:

Peter R. Johansen (DELK- Det evangeliske lutherske kirkesamfunn), Reidar Einarsen (Human Etisk Forbund Tønsberg), Marta Botne (Den norske kirke), Dan Freløy (Bykirken), Anne Meklenborg (Human Etisk Forbund Tønsberg), Brooke Bakken (Færder kirkelige fellesråd), Per Astrup Andreassen (Re kirkelige fellesråd), Carsten Furusest (Tønsberg kirkelige fellesråd).

Gravferdsforvaltning ved kirkeverge Carsten Furusest, kirkeverge Brooke Bakken og gravplassleder Hans Kristian Amundsen presenterte gravferdsrutiner, lovgivning og tilbud i Færder, Tønsberg og Re.

Plansjer ligger vedlagt.

Etter presentasjon åpnet det for dialog og tilbakemeldinger.

Trossamfunnene uttrykte at de opplever å bli møtt med respekt og velvillighet, og at møtet er et nyttig forum å utveksle tanker og ideer.

Innhold i gravferdsseremonier. Når det gjelder gravferdsseremoni er flere nå åpne for å plukke og velge innhold fra forskjellige tros- og livssynspraksiser. Det kan være utfordrende for en tros- eller livssynssamfunn hvis individuelle ønsker går på tvers av praksis. Målsetning uansett er at det er en verdig gravferd for den enkelte og i dialog kommer frem til en løsning som er akseptabel for begge parter.

Livssynsåpent seremonirom. HEF er opptatt av hvilke seremonirom er tilgjengelig for livssynsåpne seremonier, og særlig for seremonier hvor det er et større antall mennesker som følger. Færder kommune jobber med en sak om seremonirom leie etter modell fra Lørenskog kommune. For øvrig oppfordrer HEF til urneseremonier som er enklere å tilrettelegge praktisk enn seremonier med kister. Det gir en større frihet i forhold til tidsfrister og i forhold til transport og plass for kister.

Rammene for urnenedsettelse ble diskutert. Flere er uforberedt for hva de møter når de kommer til urnenedsettelse. Det kunne med fordel være mer tydelig beskrivelse av hva pårørende kan forvente når de kommer for urnenedsettelse. Dette slik at de også var forberedt for eventuelt å tilpasse/bidra til nedsettelse med diktlesing, andre tilstede, mm.

Tidspunkter for seremonier. Det ble forespurt mulighet for lørdagsseremonier. Per dags dato er ikke dette tilbudt. Det har en sammenheng bl.a. med arbeidstidsordninger for gravplassbetjening og øvrig bemanning.

Oppmøte og fremtidige møter. Erfaringsmessig ser vi at det er få deltagere som kommer til møtene. Dette skal være et årlig møtepunkt og mye av innhold i møtene er det samme fra år til år (regelverk, forvaltningspraksis, mm). Til fremtiden kan det være interessant å invitere andre tros- og livssyn å presentere sine tradisjoner og praksis for gravferdsritualer slik at flere får kjennskap til disse.

Gravferdsforvaltningen og tilrettelegging for gravferd

Møte med tros- og livssynssamfunn

En gjennomgang av aktuelle bestemmelser i gravferdsloven (gl) for kontaktmøte med tros- og livssynssamfunn om gravferd, jf gl § 23

Utarbeidet av Øystein Dahle

KA Arbeidsgiverorganisasjon for kirkelige virksomheter

Hvorfor dette møtet?

Bestemmelse i Gravferdsloven med virkning fra 2012:

- # § 23: "Den som har forvaltningsansvaret for gravlegging i kommunen, innbyr minst en gang i året de tros- og livssynssamfunn som er virksomme på stedet, til et møte for å drøfte hvordan tros- og livssynssamfunnenes behov ved gravferd kan ivaretas. Møtet kan avholdes som et felles møte for flere kommuner."
- # Formål: Arena for dialog, kontakt, læring, tilbakemelding og forbedring

Kort historikk om gravferd i Norge

- # Store endringer i gravskikker som følge av overgang til kristen tro ca år 1000
- # Flere århundre med kristen enhetskultur har gitt en forholdsvis ensartet gravferdskultur preget av:
  - Kistegravlegging
  - Felles gravplasser for alle, uavhengig av tro/livssyn, kultur mv (Noen få unntak med egne trosamfunnsgravplasser)
  - Gravplassen legges oftest ved kirke, derfor "kirkegård"
- # Offentlig ansvar og finansiering
- # Forvaltning og drift av gravplassene
- # Fra om lag år 1900: Noen nye gravskikker, f.eks. kremasjon og egne gravplasser adskilt fra kirken

Offentlig gravferdstilbud som tilbys alle innbyggere

Den som er bosatt i kommunen har rett til (gl § 6):

- # Fri grav på gravplass innen fredningstiden i kommunen hvor avdøde bodde

Mot avgift gis følgende tilbud

- # Kremasjon
- # Gravlegging i annen kommune
- # Festeavgift etter 20 år/fredningstiden og for tilleggsgrav
- # Bruk av ev. gravkapell

(Her er det ulikt avgiftsnivå/praksis mellom kommunene)

Ansvar som de etterlatte selv har ansvar for/må betale

- # Gravminne og beplanting
- # Seremoni og seremonilokaler (oftest fra sitt tros- /livssynssamfunn)
- # Andre praktiske forhold (oftest via begravelsesbyrå)

Hvem er ansvarlig etterlatte ("den som sørger for gravferden")?

En person skal være den som "sørger for gravferden", og vedkommende er ansvarlig for de fleste avgjørelser knyttet til gravferden (gl § 9).

Etterlatte over 18 år har i følgende rekkefølge rett til å besørge gravferden; ektefelle, barn, foreldre, barnebarn, besteforeldre, søsken, søskens barn og foreldres søsken.

- # Ved skriftlig erklæring kan en som er over 18 år fastsette hvem som skal sørge for gravferden.
- # Kommuner har ansvaret hvis ingen tar ansvar for gravferden.

Lokal gravplassmyndighet

- # Gravferdsloven (gl § 23) innebærer at Den norske kirke v/kirkelig fellesråd eller kommunen er tillagt det offentlige gravferdstilbudet for alle innbyggere i kommunen.
- # Ritualer/seremonier er ikke et ansvar for gravferdsforvaltningen, men det skal legges til rette for dette
- # Alle innbyggere - uavhengig av tro og livssyn - skal gis likeverdig behandling og likeverdig gravferdstilbud.

Ulike forvaltningsroller

Kirkelig fellesråd, eller i noen tilfeller kommunen, er lokal gravplassmyndighet som fatter vedtak med hjemmel i gravplassloven.

Følgende forhold avgjøres/forvaltes av andre offentlige organ

- ❖ Uenighet hvem som har ansvar for gravferden (kommunen)
- # Ansvar for gravferd der det ikke er etterlatte (kommunen)
- # Anleggelse av privat gravsted (Fylkesmannen)
- # Spredning av aske (Fylkesmannen)
- # I tillegg er det kommunen som fastsetter avgift på bruk av gravkapell, kremasjon og festeavgift.

Gravplassen

Gravferdsloven setter klare rammer for hvor og hvordan gravlegging skal skje.

- # Gravlegging skal skje på offentlig gravplass eller godkjent gravplass i medhold om lov om trudemssamfunn og ymist anna
- # Dette innebærer bl.a. at private gravsteder (liten åpning) eller ikke-gravlagte urner ikke er tillatt.
- # Trossamfunn som er virksomme på stedet gis anledning til seremoni ved innvielse av ny gravplass (§ 5)
- # Fester er ansvarlig for gravminne og stell av graven
- # Ikke krav om gravminne eller bed
- # Flere tilbyr gravlegging i navnet minnelund
- # Alle har rett til anonym grav

Hovedbestemmelse

Gl § 1, nytt første ledd lyder:

”Gravlegging skal skje med respekt for avdødes religion eller livssyn”.

Ingen rettighetslov, men en formålsbestemmelse

Noen aktuelle forhold for å ivareta minoritetenes ønsker

- # Gravretning
- # Ønske om egne gravfelt for ulike grupper
- # Ulike skikker ved gravlegging
  - Ønske om rask gravlegging
  - Ønske om økt deltagelse og/eller nye ritualer ved gravlegging / igjenfylling
  - Gravlegging uten kiste (praktiseres normalt ikke)
- # Alternativer ved kremering/urne
  - Deling av urne, ikke tillatt
  - Tilstedeværelse ved kremering
- # Ulike individuelle ønsker for gravsted og gravminner
  - Individuelle uttrykk på gravminner
  - Private gravsteder

Fra "kirkegård" til "gravplass"

- # Begrepet "kirkegård" er endret til "gravplass" i alle aktuelle paragrafer i gravferdsloven
- # Frihet til videreføring av særnavn på aktuelle gravplasser, eks. Ås kirkegård
- # Gravplasser ved kirke som benevnes som "X kirkegård" er fortsatt en gravplass for alle.

Særskilt tilrettelagt grav

- # Ved gravlegging i grav som er særskilt tilrettelagt for å imøtekomme religiøse og livssynsmessige minoriteters behov, dekkes kostnadene av kirkelig fellesråd i hjemkommunen når denne ikke selv har anlagt slike graver (gl § 6).
- # Tilrettelagte graver omhandler i hovedsak tilrettelegging for muslimsk gravlegging

Tidsfrister

Kremasjon skal skje i godkjent krematorium og senest 10 virke dager etter dødsfallet.

Dersom avdøde ikke er blitt kremert, skal gravlegging skje senest 10 virkedager etter dødsfallet (gl § 12).

”Den nye fanebestemmelsen i gravferdsloven § 1 vil være en tilskyndelse til å videreføre og forsterke en praksis der gravferd for medlemmer av de trosminoriteter som ønsker det, skjer så raskt som praktisk mulig.”

(Prop. 81 L (2010-2011))

Normalisering av kremasjon

Kremasjon kan skje med mindre det er kjent at det var i strid med avdødes ønske (gl § 10).

Men:

For kremasjon kan det kreves avgift.

Info fra gravplassene i Færder

5 gravplasser i Færder:

- Nøtterøy kirkegård
- Veierland kirkegård
- Gjervåg gravlund
- Tjøme kirkegård
- Hvasser kirkegård

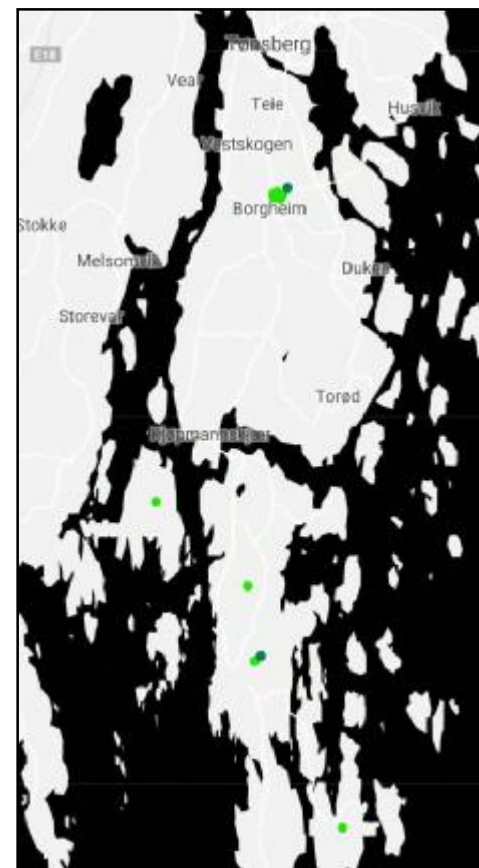
Tilrettelagte graver for muslimsk gravferd finnes ved Nøtterøy kirkegård

2 av gravplassene har navne minnelunder:

- Nøtterøy kirkegård
- Tjøme kirkegård

2 gravkapell:

- Nøtterøy kirkegård
- Tjøme kirkegård

Kapell i Færder - Tjøme

Plass til ca. 60

Foto av Fredrik Berg

Kapell i Færder - Nøtterøy

Plass til ca. 80

Foto av Fredrik Berg

Navnet minnelunder - Færder

Nøtterøy

Tjøme

Spørsmål for samtale:

- # Hvilke erfaringer har dere fra møter med gravferdsforvaltningen i forbindelse med gravferd for egne medlemmer? Opplever dere å bli møtt med respekt, velvilje og tilstrekkelig kunnskap?
- # Er det forhold ved deres tradisjoner eller gravskikker som gir behov for spesiell tilrettelegging av grav eller ved gravlegging? Er det andre forhold knyttet til deres gravskikker som lokal gravferdsforvaltning bør kjenne til?
- # Har dere innspill til gravferdsforvaltningen når det gjelder lokale gravferdsvedtekter, rutiner, informasjon og kontaktmuligheter?
- # På hvilke områder har dere ønsker om forbedring i dagens tilbud?